Стріжкова Алла Володимирівна

канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ORCID: 0000-0002-4477-7941

ВИХІД США З ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ПРО ЗМІНИ КЛІМАТУ: ПОТЕНЦІЙНІ ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація. Третє десятиліття XXI століття несе як людству, так і Україні низку проблем та глобальних викликів, один з яких – руйнування звичного клімату. Це неабиякий виклик для сільського господарства як в Україні, яка ризикує перейти в більш посушливий кліматичний пояс, так і в усьому світі. Послабити негативні тенденції були покликані міжнародні зусилля, підкріплені підписанням низкою держав Кіотського протоколу, на зміну якому прийшла Паризька угода про зміни клімату від 12 грудня 2015 року. Проте, найбільш впливові та розвинені країни сучасності мають різні погляди на підтримку цієї екологічної політики, серед яких діаметрально протилежними рішеннями відрізнялися позиції республіканських та демократичних президентів США останніх десятиліть. Нинішній Президент США Д. Трамп знову оголосив про вихід з Паризької угоди. До наскільки серйозних наслідків призведе це рішення?

Ключові слова: зміни клімату, екологічна шкода, цифрове землеробство, Кіотський протокол, Паризька угода про зміни клімату.

Strizhkova Alla Volodymyrivna

Ph.D, Senior Fellow of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Legal Sciences of Ukraine

THE US WITHDRAWAL FROM THE PARIS CLIMATE CHANGE AGREEMENT: POTENTIAL ENVIRONMENTAL CHALLENGES FOR THE AGRICULTURE

Summary. The third decade of the 21st century brings a number of problems and global challenges to both humanity and Ukraine, one of which is the destruction of the usual climate. This

is a significant challenge for agriculture, both in Ukraine, which is at risk of moving to a drier climate zone, and worldwide. International efforts, supported by the signing of the Kyoto Protocol by a number of states, that was replaced by the Paris Agreement on Climate Change on December 12, 2015, were designed to reduce negative trends. However, the most influential and developed countries of our time have different views on supporting this environmental policy, with diametrically opposed decisions being made by the Republican and Democratic presidents of the United States in recent decades. The current US President, D. Trump has again announced his withdrawal from the Paris Agreement. How serious will this decision be?

Keywords: climate change, environmental damage, digital farming, Kyoto Protocol, Paris Agreement under the United Nations Framework Convention on Climate Change.

США після Другої світової війни взяли на себе роль своєрідного світового лідера, які намагалися через різноманітні сфери свого впливу збудувати нову систему світового порядку: і військово-політичного, і правового, і економічного, і екологічного. За підтримки Сполучених Штатів була заснована низка організацій, починаючи з ООН. У тому числі значні зусилля приділялися екологічному оздоровленню планети у зв’язку зі зміною парадигми в державах, які стали переходити на постіндустріальну економіку. Тому кінець XX – початок XXI століття були ознаменовані зусиллями боротьби з глобальним потеплінням, очищенням світового океану, захистом зникаючих видів флори та фауни. Глобальне потепління змінює кліматичні умови, а то і зони в усіх регіонах планети. Україні це загрожує переходом до більш теплого кліматичного поясу, а значить, нашому сільському господарству необхідно буде пережити ще більші трансформації, пристосовуючись не лише до подолання наслідків бойових дій на землях сільськогосподарського призначення України, а й до зміни сівозмін, ландшафтів, флори та фауни, загалом екосистем у новому кліматі, а значить, і нового попиту на господарських ринках України та країн українського експорту.

Але і всередині США екологічні погляди неоднозначно розділялися. Серед республіканських прихильників більш традиційно промислового шляху розвитку економіки були і раніше критики. Найодіозніший з них президент Дональд Дж. Трамп, щоправда, ще з першої своєї каденції мав скептичну

позицію, явно засновану на власному внутрішньому переконанні, що сформувалося з його освіти, виховання, поглядів, ділового та особистого досвіду. Про це свідчить той факт, що без особливих вагань навіть після попередніх консультацій ще як 45й Президент США Дональд Трамп вперше помпезно оголосив про вихід США з Паризької угоди 1 червня 2017 року [1], зібравши журналістів у Трояндовому саду Білого дому. Щоправда, його наступник Джо Байден повернув державу до міжнародної угоди в 2021 році. США завжди мали неоднозначну точку зору з цього питання, адже вони то підписували, то виходили ще й з Кіотського протоколу як попередника Паризької угоди [4], спрямованого на реальні кроки реалізації Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату.

На початку другої каденції 2025 року амбітні заяви адміністрації Білого дому свідчили про плани суттєвого збільшення видобутку нафти, збільшення промислового виробництва на території самих США, що, звичайно, повинно було б збільшити як ВВП, так і розмір викидів CO_2 суттєво. Відповідно, зобов’язання, взяті на себе США після чергового приєднання та ратифікації Паризької угоди про зміни клімату 20 січня 2021 року [3], були обмежуючими для таких бізнес-планів неетичного економічного зростання. Тому логічно Дональд Трамп одразу заявив про підписання указу про вихід з Паризької угоди США в перший же день своєї інаугурації 20 січня 2025 року [2].

Доповідь 2024 р. вказує, що «з великих емітентів США, Канада, Бразилія, Австралія та Європейський Союз зобов'язалися досягти кліматичної нейтральності до 2050 року» [5]. Кліматична нейтральність означає, що кількість небезпечних викидів в атмосферу не більше можливостей природи поглинути їх. Найближчі як мінімум 3.5 роки залишку каденції Д. Трампа внесок США буде під питанням. Загальна тенденція зменшення викидів парникових газів у США була явно біль повільна, ніж у інших найбільших країн-забруднювачів. «Якщо розглядати довгострокову перспективу і брати до уваги шість найбільших викидів у 2023 році, а саме: Китай, США, ЄС-27, Індію, Російську Федерацію та Бразилію, то викиди парникових газів в Європейському Союзі

продемонстрували найзначніше відносне скорочення серед країн з найбільшими викидами: у 2023 році вони були на 33,9% нижчими, ніж у 1990 році, що свідчить про те, що викиди парникових газів ЄС відокремлюються від економічного зростання. За 1990 – 2023 роки викиди парникових газів у Росії також скоротилися на 12,8%, а в США - на 4,0%». За 2023 рік на США припадало 5.96 гігатонн еквіваленту CO_2 або 11.3% світових видиків у той час, як на Китай – майже утричі більшет15.94 Гт або 30.1% світових викидів, на Індію – 4.13 Гт або 7.8%, на РФ – 2.67 Гт чи 5%, на Бразилію – 1.3 Гт або ж 2.5% [5]. Тобто, загалом на країни БРІКС припадає майже 50% усіх світових викидів CO_2. Крім того, США зменшує свій рівень викидів доволі повільно останні 30 років, оскільки глобальна трансформація економіки США до постіндустріальної відбулася ще в 1970 – поч. 1990 рр.. Більшість виробництв на хвилі глобальних перетворень перемістилася до країн з меншими або взагалі відсутніми екологічними обмеженнями, дешевшою робочою силою та сировиною, вигіднішою логістикою. Ці рішення дозволили стабілізувати рівень викидів парникових газів у США, масштабувати виробництво промислових товарів та здешевити їх собівартість.

Проте, плани нового складу Білого дому зіткнулися з реальністю несприйняття глобалізованою економікою XXI століття економічних заходів впливу імперського XIX сторіччя. Рішення Міжнародного торгового суду США зупинило масштабні тарифи Д. Трампа, постановивши, що мита перевищують законні повноваження президента [6]. Транснаціональні корпорації почали планувати переміщення своїх виробництв з Китаю, Тайваню через нагнітання сценарію як мінімум торгівельної війни з ним США, але не в США, а Індію, Бангладеш та інші країни, які активно розвиваються для незначного підвищення собівартості виробництва і можливості зберегти глобальний ринок збуту. Рівень видобутку нафти в США також не зріс серйозно до кінця весни 2025 року, хоча можливо Д. Трамп досягнув певних домовленостей з державами ОПЕК+ щодо видобутку, проте їх результати будуть помітні з часом. Потенційно швидше

може зрости газовий ринок США [7], проте невідомо, на скільки. Отже, поки що прорахувати точні наслідки впливу на екологію важко.

Таким чином, недалекоглядна політика Дональда Трампа при відновленні промислового виробництва та збільшення видобутку газу та нафти відповідно до амбітних планів його адміністрації здатна суттєво вплинути на екологічну ситуацію як у самих США, так і в цілому світі, оскільки парникові викиди не мають виключно сталої територіальної дії. Проте, реальність демонструє, що по-перше, нинішні рівні викидів США не настільки великі, щоб спричиняти явне погіршення екологічної шкоди парниковим ефектом на відміну від країн БРІКС. По-друге, не так легко реалізувати «тарифну» торгівельну війну з низкою країн світу одночасно, оскільки судова система США зупиняє недалекоглядні рішення урядовців. По-третє, навіть у випадку остаточного застосування великих тарифів на імпорт товарів з Китаю чи інших держав Азії, ЄС тощо, то як транснаціональним, так і американським компаніям вигідно як мінімум частину виробництва, а то і збірку (пакування) готової продукції продовжувати в Мексиці, Індії, Бангладеш та інших державах, де собівартість виробництва у рази дешевша за американську. А отже, викиди CO_2 у США продовжуватимуть залишатися на приблизно тому ж рівні або піднімуться незначно. Відповідно, є оптимістична перспектива, що вихід США з Паризької угоди не спричинить суттєвого збільшення екологічної шкоди планеті. Тому хоча глобальне потепління як явище об'єктивної дійсності буде продовжуватися, але на світове і українське сільське господарство будуть більше впливати викиди країн, що активно розвиваються. Значить, потрібно більше працювати з ними для зацікавлення зменшення викидів як через міжнародні інституції, так і пропонуючи вигідну двосторонню співпрацю, включаючи взаємовигідну торгівлю. Крім того, загальмувати темпи та негативні наслідки глобального потепління Україні варто і локальними спробами підлаштувати свої екосистеми до нових умов, впроваджувати цифрове землеробство [8] та раціональніше використовувати наявні природні ресурси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Michael R. Pompeo. On the U.S. Withdrawal from the Paris Agreement. Press Statement. November 4, 2019. URL: https://2017-2021.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/.
2. Max Bearak. Trump Orders a U.S. Exit From the World's Main Climate Pact. Published Jan. 20, 2025. Updated Jan. 29, 2025. URL: https://www.nytimes.com/2025/01/20/climate/trump-paris-agreement-climate.html.
3. United Nations Treaty Collection. Paris Agreement. URL: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en#7.
4. United States and the Paris Agreement. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_and_the_Paris_Agreement
5. GHG emissions of all world countries 2024 report. URL: https://edgar.jrc.ec.europa.eu/report_2024.
6. Court strikes down most of Trump's tariffs, ruling them illegal. URL: https://www.cbsnews.com/news/court-strikes-dow-trumps-liberation-day-tariffs-ruling-them-illegal/.
7. U.S. drillers set to switch focus from oil to gas in 2025. URL: https://jkempenergy.com/2025/03/12/u-s-drillers-set-to-switch-focus-from-oil-to-gas-in-2025/.
8. Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. (2020). Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 3. P. 597–606. https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p597.

REFERENCES

1. Michael R. Pompeo. On the U.S. Withdrawal from the Paris Agreement. Press Statement. November 4, 2019. URL: https://2017-2021.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/ [in English].

2. Max Bearak. Trump Orders a U.S. Exit From the World's Main Climate Pact. Published Jan. 20, 2025. Updated Jan. 29, 2025. URL: https://www.nytimes.com/2025/01/20/climate/trump-paris-agreement-climate.html [in English].
3. United Nations Treaty Collection. Paris Agreement. URL: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en#7 [in English].
4. United States and the Paris Agreement. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_and_the_Paris_Agreement [in English].
5. GHG emissions of all world countries 2024 report. URL: https://edgar.jrc.ec.europa.eu/report_2024 [in English].
6. Court strikes down most of Trump's tariffs, ruling them illegal. URL: https://www.cbsnews.com/news/court-strikes-dow-trumps-liberation-day-tariffs-ruling-them-illegal/ [in English].
7. U.S. drillers set to switch focus from oil to gas in 2025. URL: https://jkempenergy.com/2025/03/12/u-s-drillers-set-to-switch-focus-from-oil-to-gas-in-2025/ [in English].
8. Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. (2020). Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 3. P. 597–606. https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p597 [in English].